

Пише: Божо Бјелак

среда, 25 новембар 2009 11:00

Од првог ДОС-овог министра спољних послова 2000. године до данас, кућа дипломатије у Кнеза Милоша бр. 26, постала је центар за експериментална испитивања. Ко су експериментатори, тј. они који стално врше непотребне експерименте? На ово питање требало би потражити одговор, пре свега, у кући дипломатије, као и у једном центру изван земље Србије.

Нама, пореским обвезницима, преостаје да подносимо последице, као и последице које остављају иза себе неки списатељи и самозвани аналитичари о овој теми, посебно бивш амбасадори у метрополама Европе, чији резултати нису видљиви. Тако, недавно бљеснуше (прочитасмо неколико текстова и изјава о тзв. економским амбасадорима, те да „српске дипломате воле керозин“) звани и незвани, углавном лаици, о тој деликатној и изузетно важној сфери државе.

Дипломатија је занат, који се не учи три или четири године, не добија се диплома. Тај занат се учи цели радни век и на крају схватите да га нисте савладали у чему се и очитује његова величина. Такође, нико нема ништа против да се плански, с времена на време, „уноси свјежа крв“ у Министарство спољних послова (МСП), да се и широм отворе врата за „отицање нечисте крви“. Нико не жели да зграду у наведеној улици опаше гвозденом оградом, али упућивати у дипломатско-конзуларна представништва (ДКП) аматере, без основних знања из технике дипломатије, познавања огромног комплекса међународних дисциплина, знања језика, у свим временима и режимима, показало се погубним.

Није у питању бирократски приступ, већ једноставно потребно је примењивати оно што ради цели нормални свет, да дипломате постану стручњаци и то мултидисциплинарни, „универзални“ стручњаци, независни од партитократије и смјене разних режима. Ово не значи да не би требало да постоји кадар који би уједињавао уску стручну специјалност са општим знањима, која захтева одређен посао.

Слање тзв. економских амбасадора не би смело да остане у оквирима неке групе или

моћника који самовољно одлучује, што је у овом експерименту евидентно. Познато је да су сви аспекти живота једне земље прожети међународном димензијом. Зато је, више него икада раније, Србији потребан један центар (не централистички) који би гарантовао доследност акција, континуитет у опредељењима и ауторитативност одлука, за кадроване у дипломатији и креирање спољне политике, што не значи да се тиме смањује улога Владе и МСП.

Још из времена социјализма, посебно након разграђивања државе 1974. године и увођења републичких и покрајинских кључева у дипломатији, који постоје и у овим временима, само је разлика у томе што се сада зову партијски кључеви (дипомата по кодексу не сме бити члан неке партије), увријежило се мишљење да одређена скупина људи може обављати све послове и задатке. Дакле, створена је једна врста генијалних сваштара.

Озбиљно је питање да ли директно могу бити „лансирани“ у дипломатско-конзуларна представништва велики пољопривредници, узорни директори, књижевници, познати лекари, библиотекари, хотелијери, општински функционери, чиновници неке бирократске републичко-покрајинске институције (разна министарства), а да се не говори о екстремним случајевима слања пашенога, сестрића, кафеџија, шофера, пријатеља/ца из кафића, на висока дипломатска места. Чињеница је да се међу њима, осим што су у тешкој и компликованој дипломатској професији тотални аматери, нађу и они који се нису доказали ни у својим животним и радним срединама, па их је, да не би сметали, требало склонити у „дипломатску хладовину“.

Овај најновији експеримент упућује и на преиспитивање односа МСП-а и других министарстава. Координатор активности министарстава, која имају удела у међународним односима, требало би да буде МСП. Оно мора да даје и пружи услуге целом државном апарату – све оно што се од њега очекује. Да би се то постигло, и МСП и свако ДКП морају бити врхунски тимови, тимови који раде на најразличитијим областима: политике, економије, културе, просвете, информатике, технике, науке. Посебна област су конзуларни послови и стварање плејаде врхунских конзула, који на основу познавања норми земље одашиљања и земље пријема, штите своје држављане. Конзуларни послови су још из доба пре нове ере (корени дипломатије) били, а и сада би требало да буду, основ рада ДКП.

Слање тзв. економских амбасадора, односно представника другог Министарства, упућује на стварање квази-дипломатије. Ти представници не могу носити дипломатски пасош, а да раде оне послове који су изван Бечких конвенција. То је, у ствари, стварање

паралелне институције у ДКП. Нико у ДКП не може посебно радити за било чији рачун, па макар то било неко ресорно министарство, министар, велики привредник, или се бавити лукративном делатношћу. Осим што свака земља пријема има право да не визира тим и таквим представницима дипломатске пасоше (а дипломатски пасош се мора визирати пре ступања на дужност у земљу пријема, без обзира на ранг дипломате), ти квази дипломати ће бити велики камен раздора у ДКП, уз већ постојеће проблеме, као што су свађе међу дипломатама из разних партија, а што брзо региструју органи стране земље у којој се то догађа. Најбољи пример за то су били менаџери, које је увео и послао у ДКП први министар спољних послова, након петооктобарских промена. Због те врсте квази дипломата дошло је до низа афера у неким дипломатско-конзуларним представништвима, а те афере добро дођу разним функционерима МСП-а, који одлазе да их гасе, уз велике девизне дневнице.

Очито је да онај који је донео одлуку о стварању паралелне дипломатије (*Nomina sunt odiosa*), нема искуства у дипломатији и да је, осим великих компетенција које има у Влади, на овај начин увео личну контролу рада ДКП-а. Инвалидни амбасадори, којих је превише, све ће то подносити. Он не прихвата рад економиста из МСП-а, већ шаље у ДКП своје људе из свог министарства. Провлачиће се ту, у завосности од министара (неће ваљда бити доживотних министара), разни пријатељи, рођаци и многи други аматери. То су радили „мупови“ из осам држава (република и покрајина) у доба социјализма. Велика је несрећа ове државе и народа да сви ти експерименти и манипулације пролазе. Сви смо се већ уморили од таквих и многих других „генијалних“ решења. Као да је јуче написано Домановићево „Мртво море“.

У међувремену масмедији обавештавају да су неки инжењери (машинства, електротехнике) добили постављења на места економских саветника у дипломатско-конзуларним представништвима. Чак се, међу петоро именованих, налази и један професор енглеског језика и књижевности. Шта још можемо очекивати, када свих 28 буде именовано. Први ДОС-ов министар иностраних послова био је у праву када је сличне квази-дипломате назвао менаџерима, тако да је могао да шаље и куварице и шофере и др, а ови их сада називају економским саветницима, иако нису економисти. Свих 28 биће провјерени и одани партијски кадрови, посебно из Г17- минус.